

RADOSLAV ŠTEFANČÍK

Antiimigračný apel Švajčiarskej ľudovej strany

The treatise outlines the issue of immigration in the politics of Swiss People Party (SVP). It is argued, that immigration is one of the most important issues of actual SVP-policy. Accordingly this assumption the article seeks to answer the question of what tactics and methods of campaigning the party is using by presentation of this theme. At first it will be discussed the context of SVP's change from mass to catch-all-party, at second it will be presented its anti-immigrant positions in the last ten years.

Keywords: Switzerland; SVP; parties; election; populism; immigration

Úvod

Parlamentné voľby do švajčiarskeho parlamentu v októbri 2011 priniesli už po štvrtýkrát volebné víťazstvo Švajčiarskej ľudovej strany (Schweizerische Volkspartei – SVP). Hoci ľudovci dosiahli horší volebný výsledok ako v roku 2007, pozíciu najsilnejšieho stranického subjektu vo „veľkej komore“ (*Grosse Kammer*) – v Národnej rade (*Nationalrat*) – obhájili. Táto dlhé desaťročia najmenšia vládna strana (*Bundesratspartei*) v priebehu jedného desaťročia (deväťdesiate roky) zdvojnásobila veľkosť svojho voličského elektorátu a v priebehu ďalšieho desaťročia potvrdzovala svoj rastúci potenciál.

Volebné úspechy SVP sa už v roku 2003 odrazili v modifikácii nepísaných pravidiel pri tvorbe vlády – zázračnej formuly (*Zauberformel*). Od roku 1959 do roku 2003 si po každých parlamentných voľbách štyri politické strany prerozdeleni sedem miest v Spolkovej rade podľa rovnakého kľúča $2 + 2 + 2 + 1$.¹ Dve ministerské kreslá pripadli zakaždým Slobodnej demokratickej strane Švajčiarska. Liberálom (Freisinnig-Demokratische Partei – FDP. Die Liberalen), dve Sociálnodemokratickej strane (Sozialdemokratische Partei der Schweiz – SP), dve Kresťanskodemokratickej strane Švajčiarska (Christlichdemokratische Volkspartei der Schweiz – CVP) a jedno ministerstvo (*Departement*) pripadlo vždy ľudovcom (SVP). V roku 2003 si SVP ako víťazná strana prirodzene nárokovala druhé miesto v Spolkovej rade. Pri voľbách členov vlády v Spolkovom zhromaždení získali ľudovci pod hrozbou, že odídu do opozície, druhé miesto, pričom nebola zvolená nominantka kresťanských demokratov, uradujúca ministerka Ruth Metzler. Volebné úspechy SVP mali v roku 2003 dosah nielen na prerozdelenie počtu kresiel medzi SVP a CVP, ale v nasledujúcej volebnej perióde (2007 – 2011) dokonca zmenili charakter zázračnej formuly po tom, ako SVP vylúčila svojich dvoch nominantov v Spolkovej rade zo strany a prak-

¹ K stranickému systému Švajčiarska pozri aj LADNER, A.: Das Schweizer Parteiensystem und seine Parteien. In: Klöti, U. a. i. (eds.): *Handbuch der Schweizer Politik*, 3. vydanie. Zürich: Verlag Neue Zürcher Zeitung, 2002, s. 211 – 257.

tický sa tak po niekoľkých desaťročiach (jej predchodkyňa BGB bola vo vláde už od roku 1929) ocitla na niekoľko mesiacov v opozícii.

Rastúca pozícia SVP v straníckom systéme Švajčiarska nie je v texte predstavená ako dôsledok premien politických strán v druhej polovici 20. storočia, keď sa strany adaptovali na nové spoločenské podmienky a ktoré vo svojom článku *Premeny západoeurópskeho straníckeho systému* predstavil nemecký politológ Otto Kirchheimer už v roku 1965.² Text síce vychádza z predpokladu, že aj SVP sa prispôbila trendu zmien v socioekonomickej štruktúre spoločnosti typických pre západnú Európu druhej polovice 20. storočia a od pôvodne agrárnej strany sa modifikovali na stranu všeludovú. Lenže napriek zmene názvu a programovej orientácie smerom do stredu i napriek orientácii aj na skupiny voličov pochádzajúcich z iných socioekonomických segmentov sa ľudovcom až do deväťdesiatych rokov nepodarilo zmeniť voličské preferencie. Otázne preto ostáva, ktoré faktory stoja za úspechom švajčiarskych ľudovcov, ktorý identifikujeme až od polovice deväťdesiatych rokov. Text vychádza z hypotézy, že jedna z popredných tém ovplyvňujúcich volebný úspech SVP je otázka prisťahovalectva, ktorá sa vo Švajčiarsku stala aktuálnou témou najmä po ukončení konfliktu medzi Západom a Východom, otvorením hraníc smerom na západ a najmä po náraste počtu utečencov z konfliktných regiónov ázijského kontinentu. Cieľom článku je zistiť, ako ľudovci túto tému artikulujú v predvolebnom súboji politických strán, aké metódy a techniky volebnej kampane v kontexte svojho negatívneho antiimigračného apelu používajú.

Výskum politického systému Švajčiarska stojí v prostredí slovenskej politológie na perifériu vedeckého záujmu, a to aj napriek jeho na európske podmienky jedinečným inštitúciám. Aktuálne otázky spojené so švajčiarskou politikou, napr. o vzťahy Švajčiarska a Európskej únie, sa na Slovensku prakticky takmer vôbec nedostávajú do vedeckého diskurzu.³ V malej skupine slovenských autorov a autoriek so systematickým záberom na tému švajčiarskeho politického systému a aktuálnej vnútornej i zahraničnej politiky stojí v popredí najmä Adriana Mikulčíková.⁴ Ostatní autori sa ku švajčiarskemu politickému systému spravidla vyjadrujú len v učebniciach z oblasti komparatívnej politológie, väčšinou však cez sprostredkované zdroje zvyčajne českých autorov⁵ bez ambície na vlastné štúdium primárnych prameňov.

Premeny Švajčiarskej ľudovej strany

Hoci je vznik SVP datovaný rokom 1971 po fúzii Strany roľníkov, živnostníkov a mešťanov (BGB) a Demokratickej strany z nemecky hovoriacich kantónov Graubünden a Glarus⁶, tradícia predchodkyne reprezentujúcej poľnohospodárov a živnostníkov siaha až do obdobia konca prvej svetovej vojny. Ak na vysvetlenie vzniku tejto strany použijeme koncept štiepných línií

² Pozri KIRCHHEIMER, O.: Wandel des westeuropäischen Parteiensystems. In: Politische Vierteljahresschrift, Vol. 6., No. 1, 1965, s. 20 – 41.

³ Jednou z mála výnimiek je napr. MATTOŠ, B.: Švajčiarska eurointegračná politika. In: *Almanach*. Vol. 2004, s. 169 – 175.

⁴ Pozri napr. MIKULČÍKOVÁ, A.: Švajčiarsky model demokracie. In: Hirtlová, P.; Srb, V. (eds.): Podoby demokracie na začiatku 21. storočí: Evropská unie a svět. Kolín : Nezávislé centrum pro studium politiky o. s., 2010, s. 220 – 228.

⁵ Napr. JERÁBEK, M.: Švýcarská konfederace. In: Dvořáková, V. a kol.: Komparace politických systémů I., 2. vydanie, Praha : VŠE, 2005, s. 241 – 263.

⁶ Pozri GRUNER, E.: Die Parteien in der Schweiz. Bern : A. Francke, 1977.

amerického sociológa S. M. Lipseta a amerického politológa S. Rokkana,⁷ je zrod roľníckej strany odrazom štiepnej línie mesto verzus vidiek vnímaný ako výsledok konfliktu vznikajúci pod vplyvom industrializácie Švajčiarska a rýchleho rozvoja miest. Ešte na začiatku 20. storočia sa švajčiarski roľníci organizovali v liberálnej FDP, ale po rozporoch medzi roľníkmi a liberálne orientovanými podnikateľmi založili reprezentanti agrárnych záujmov v kantóne Bern v roku 1918 vlastnú politickú stranu. Podľa švajčiarskeho politológa Ericha Grunera narástol jej význam aj vďaka nedostatku potravín na konci prvej svetovej vojny a zvýšeniu vplyvu poľnohospodárov.⁸ Keďže BGB sa dlhodobo orientovala na zastupovanie len jedného socioekonomického segmentu, ktorý prevažoval len v niektorých kantónoch, nemala ambíciu rozšíriť svoj vplyv do všetkých regiónov Švajčiarska. Až do deväťdesiatych rokov tak bola zastúpená len v niektorých, prevažne po nemecky hovoriacich kantónoch.⁹

Obdobie po druhej svetovej vojne je vo výskume politických strán definované ako éra premeny klasických masových strán na programovo a organizačne nové stranícke formácie univerzálneho charakteru s heterogénnym elektorátom. Trend vo vývoji politických strán zodpovedá aj vývoju švajčiarskych straníckych subjektov, vrátane BGB, aj keď s miernym oneskorením. Strana pôvodne zameraná na ochranu agrárnych záujmov sa zo špecifického poľnohospodársky zameraného socioekonomického segmentu preorientovala na široké spoločenské vrstvy, čomu zodpovedal aj odklon od pôvodných špecifických programových priorít k stredovým pozíciám, ktorý sa odrazil aj v novom názve strany – *Schweizerische Volkspartei*. Ani zmena názvu, ani zmena programovej orientácie však SVP výraznejšiu podporu nepriniesli, dokonca v roku 1975 získala najmenej voličských hlasov v jej histórii (pozri graf 1). Voliči SVP sa aj naďalej regrutovali prevažne z po nemecky hovoriacich, protestantských a agrárne zameraných kantónov. Ešte v osemdesiatych rokoch viac ako polovica voličov SVP (54 percent) žila na vidieku.¹⁰

K zmenám voličského správania v prospech SVP prichádza až začiatkom deväťdesiatych rokov, keď sa SVP odkláňa od stredovej pozície smerom k pravicovému radikalizmu. Tieto roky sú spojené s ukončením „studenej vojny“, uvoľnením prísneho kontrolného režimu na hraniciach medzi „Východom a Západom“ a vyšším záujmom obyvateľov bývalých socialistických štátov východnej a západnej Európy o prácu v krajine pod Alpami, ale rovnako aj nárastom počtu žiadateľov o azyl zo štátov bývalej Juhoslávie a ázijského kontinentu. V nových medzinárodno-politických podmienkach začala SVP orientovať svoje programové priority proti príst'ahovalcom, zdôrazňujúc nevyhnutnosť zachovať tradičnú švajčiarsku identitu. Zmenami v programových prioritách smerom k pravicovému populizmu kombinované silnou charizmou miliardára Christoph Blochera sa SVP v priebehu 20 rokov podarilo oslovit' aj po francúzsky hovoriacich Švajčiarov a mestské obyvateľstvo. V roku 2003 tak už 67 percent voličov SVP pochádzalo z mesta.¹¹

Volebné úspechy SVP sa v roku 2003 pod hrozbou odchodu do opozície pretavili do získania druhého kresla vo vláde. Hoci vo vnútri koalície existovali programové nezhody (najmä medzi

⁷ Pozri LIPSET, S. M., ROKKAN, S.: Party Systems and Voter Alignments: An Introduction. In: Lipset, S. M., Rokkan, S. (eds.): Party Systems and Voter Alignments. Cross-National Perspectives. New York : The Free Press, 1967.

⁸ Pozri GRUNER, Die Parteien in der Schweiz, c. d.

⁹ Pozri GEDEN, O.: Diskursstrategien im Rechtspopulismus: Freiheitliche Partei Österreichs und Schweizerische Volkspartei zwischen Opposition und Regierungsbeteiligung. Wiesbaden : VS Verlag, 2006.

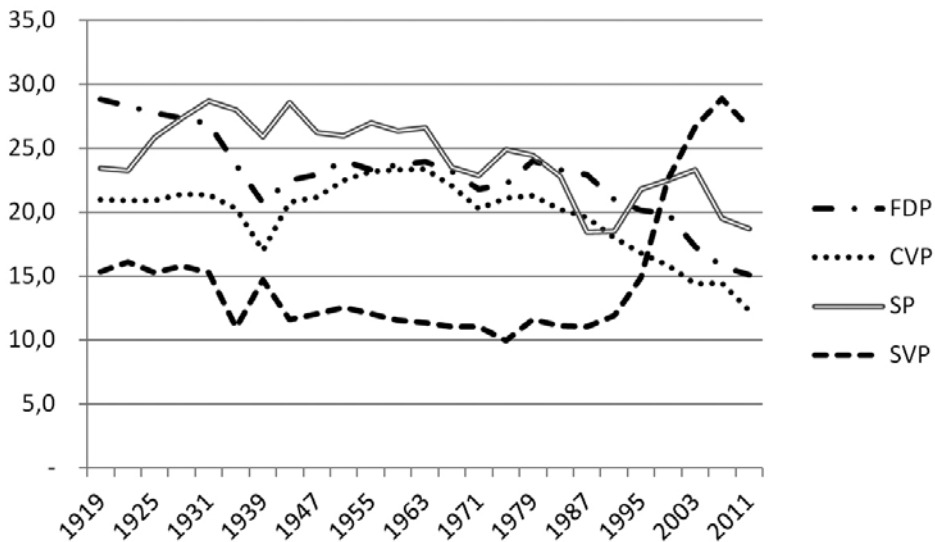
¹⁰ Pozri BFS: Wählerinnen und Wähler unter der Lupe. Bern, 2007. [online] [cit. 20. 2. 2012]. Dostupné na: <http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal>.

¹¹ Tamže.

SVP a SP), odchod ľudovcov do opozície ostatným stranám nevyhovoval. Schweizerische Volkspartei by z pozície opozičnej strany pravdepodobne využila všetky prostriedky (najmä inštitúty priamej demokracie) na útoky voči vláde, čím by ju mohla prakticky paralyzovať.¹²

Graf 1 názorne ukazuje, že SVP sa od roku 1991 (11,9 percent) podarilo až 2,5-násobiť svoj volebný zisk (28,9 percent), čo je vo vývoji švajčiarskeho stranického systému od zavedenia pomerného volebného systému v roku 1919 jedinečný fenomén. Rýchly rast voličskej podpory pokračoval až do volieb 2011, v ktorých strana nedokázala obhájiť pozície spred štyroch rokov a nadviazať na niekoľkoročný rast svojho elektorátu. Uvedený graf rovnako ukazuje postupný úpadok ostatných pravicových strán (aj SP), predovšetkým kresťanských demokratov. Hoci tri pravicové etablované strany v roku 2011 stratili, naopak získali strany „novej“ pravice – Občiansko-demokratická strana (BDP) a Zelená liberálna strana (GLP), ktoré boli médiami považované za víťazov volieb.¹³ Občiansko-demokratická strana vznikla na spolkovej úrovni v novembri 2008 po odštiepení časti poslancov zo SVP, keď bola do Spolkovej rady namiesto züriškeho šéfa kantónalnej sekcie SVP Christoph Blochera zvolená členka SVP-Grabünden Eveline Widmer-Schlumpf (v roku 2012 predsedníčka, a tým aj prezidentka Švajčiarska). Potom, ako chcela SVP vylúčiť novú ministerku zo strany, vystúpila na znak protestu zo SVP celá regionálna organizácia SVP v kantóne Grabünden, ktorá následne založila nový politický subjekt.

Graf 1: Volby do Národnej rady od roku 1919

Zdroj: Bundesamt für Statistik

¹² Pozri SITZLER, S.: Grüezi und Willkommen: Die Schweiz für Deutsche. Berlin : Ch. Links Verlag, 2009.

¹³ Pozri NZZ: BDP und GLP als starke Kräfte der neuen Mitte. *Neue Zürcher Zeitung* – Online, 2011. [online] [cit. 20. 2. 2012]. Dostupné na: http://www.nzz.ch/nachrichten/politik/international/schweiz_wahlen_hochrechnung_nationale_1.13096735.html.

Schweizerische Volkspartei nachádzala v minulosti podporu predovšetkým u obyvateľov nemecky hovoriacich, protestantských a prevažne agrárnych kantónov.¹⁴ Tabuľka 1 ukazuje, že svojich voličov aj s odstupom niekoľkých desaťročí nachádza predovšetkým v kantónoch ako Schwyz, Bern, Thurgau, Basel-vidiek, Zürich, Graubünden (v tomto kantóne vďaka spojeniu s Demokratickou stranou Graubünden). Tabuľka 1 zároveň znázorňuje, že SVP nevznikla spočiatku ako celoštátna organizácia so zastúpením vo všetkých kantónoch. Regionálne organizácie aj v ďalších kantónoch si začala budovať až postupne. Ešte v roku 1971 kandidovala len v deviatich kantónoch (z 26). Hoci sa jej v poslednom období podarilo osloviť aj románske kantóny, nedosahuje v nich takú podporu ako vo svojich tradičných voličských baštách. Najmenšiu podporu má v kantónoch Uri, Glarus a v taliansky hovoriacom kantóne Ticino (*Tessin*).

Tabuľka 1: Volby do Národnej rady – volebný výsledok SVP podľa kantónov od roku 1971 (v %)

	1971	1975	1979	1983	1987	1991	1995	1999	2003	2007	2011
Zürich	12,2	11,3	14,5	13,8	15,2	20,2	25,5	32,5	33,4	33,9	29,8
Bern	29,2	27,1	31,5	29,0	27,8	26,3	26,0	28,6	29,6	33,6	29,0
Luzern	-	-	-	-	-	-	14,1	22,8	22,9	25,3	25,1
Uri	-	-	-	-	-	-	-	-	31,3	-	-
Schwyz	-	3,0	-	6,5	7,6	9,2	21,5	35,9	43,6	45,0	38,0
Obwalden	-	-	-	-	-	-	-	*	33,6	32,9	43,1
Nidwalden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	45,2
Glarus	-	-	81,8	92,3	85,6	42,8	-	-	-	35,1	-
Zug	*	-	-	-	-	-	15,2	21,4	27,7	29,1	28,3
Freiburg	8,7	4,3	6,4	8,8	8,9	9,7	8,3	11,4	21,4	22,0	21,4
Solothurn	-	-	-	-	-	-	6,7	18,6	22,5	27,1	24,3
Basel-Stadt	-	-	-	-	-	2,0	-	13,6	18,6	18,5	16,5
Basel-Landschaft	11,8	10,7	10,6	11,2	12,0	12,3	10,8	18,0	26,5	28,5	26,9
Schaffhausen	-	-	21,1	22,6	23,5	19,2	20,4	26,0	28,5	39,1	39,9
Appenzell A.	-	-	*	-	*	-	22,0	37,5	38,3	-	30,5
Appenzell I.	-	-	-	-	-	-	-	25,7	-	-	-
St. Gallen	-	-	-	1,9	-	-	8,4	27,6	33,1	35,8	31,5
Graubünden	34,0	26,9	21,1	22,0	20,0	19,5	26,9	27,0	33,8	34,7	24,5
Aargau	12,5	12,8	13,9	14,1	15,7	17,9	19,8	31,8	34,6	36,2	34,7
Thurgau	26,0	25,1	26,4	22,8	21,7	23,7	27,0	33,2	41,0	42,3	38,7
Tessin	2,4	-	2,3	2,1	1,3	1,0	1,5	5,3	7,6	8,7	9,7
Waadt	7,7	8,0	6,8	6,2	6,2	7,3	7,8	10,7	20,3	22,4	22,9
Wallis	-	-	-	-	-	-	-	9,0	13,4	16,6	19,7
Neuenburg	-	-	-	-	-	-	-	-	22,5	23,2	21,4
Genf	-	-	-	-	-	1,1	-	7,5	18,3	21,1	16,0
Jura	-	-	-	2,0	-	-	-	7,2	8,3	13,7	15,5

Zdroj: Bundesamt für Statistik

Poznámka * – Tiché volby

¹⁴ Pozri GRUNER, Die Parteien in der Schweiz, c. d.

Tabuľka 2 porovnáva výsledok volieb SVP do Národnej rady s volebným výsledkom ostatných vládnych strán v rokoch 1991 a 2011. Z tabuľky vyplýva, že SVP v ostatných 20 rokoch zaznamenala výrazný úspech najmä v tých kantónoch, v ktorých sa prepadli liberáli a kresťanskí demokrati. Schweizerische Volkspartei získala nielen voličov ostatných pravicových strán, k SVP sa dokonca pridali aj bývalí poslanci iných straníckych formácií. Rovnako výrazný skok zaznamenala v románskych kantónoch. Na druhej strane v roku 2011 stratila hlavne v kantóne Glarus, kde jediný mandát z tohto regiónu získal kandidát Občiansko-demokratickej strany (BDP).

Tabuľka 2: Výsledky volieb do Národnej rady – Volebný výsledok štyroch koaličných strán podľa kantónov 1991 a 2007 (v %)

	FDP		CVP		SP		SVP	
	1991	2011	1991	2011	1991	2011	1991	2011
Zürich	18,7	11,6	5,9	5,0	18,8	19,3	20,2	29,8
Bern	13,7	8,7	2,6	2,1	20,0	19,3	26,3	29,0
Luzern	27,9	18,4	48,6	27,1	11,0	11,5	-	25,1
Uri	93,2	74,3	-	-	-	21,5	-	-
Schwyz	25,9	15,5	32,8	16,6	19,4	15,7	9,2	38,0
Obwalden	-	-	95,3	-	-	-	-	43,1
Nidwalden	-	35,2	97,7	-	-	-	-	45,2
Glarus	-	-	-	-	53,7	24,6	42,8	-
Zug	32,9	19,2	34,2	24,3	16,1	5,3	-	28,3
Freiburg	16,1	12,8	36,8	20,3	18,6	26,7	9,7	21,4
Solothurn	32,8	18,4	22,2	17,9	19,8	18,3	-	24,3
Basel-Stadt	15,8	19,1	10,4	2,1	25,3	19,1	2,0	16,5
Basel-Landschaft	24,8	11,5	11,6	8,2	24,4	24,4	12,3	26,9
Schaffhausen	28,6	12,3	-	5,2	34,2	34,6	19,2	39,9
Appenzell A.	30,8	51,5	16,7	10,6	-	-	-	30,5
Appenzell I.	-	-	98,7	76,1	-	20,3	-	-
St. Gallen	20,0	13,3	35,8	20,3	13,1	16,7	-	31,5
Graubünden	18,1	11,9	25,6	16,6	21,2	15,6	19,5	24,5
Aargau	16,4	11,5	14,5	10,6	17,4	18,0	17,9	34,7
Thurgau	16,5	11,2	16,5	14,4	15,1	12,1	23,7	38,7
Tessin	29,4	24,8	26,9	20,0	6,7	16,6	1,0	9,7
Waadt	26,4	22,0	3,6	4,6	22,9	25,2	7,3	22,9
Wallis	25,9	18,8	54,3	39,9	14,5	14,6	-	19,7
Neuenburg	22,5	26,9	-	3,5	29,8	24,7	-	21,4
Genf	12,8	18,6	14,5	9,8	26,4	19,1	1,1	16,0
Jura	35,1	9,5	36,0	33,2	28,8	30,8	-	15,5

Zdroj: Bundesamt für Statistik

Téma príst'ahovalectva vo volebnej kampani

Jednou z charakteristických črt premeny masových politických strán na strany univerzálne bolo zapájanie technických a technologických výtobytkov doby do predvolebnej kampane. Podľa Kirchheimera sa masové politické strany z krajných pozícií na ideovej osi posunuli smerom do stredu s cieľom osloviť aj voličov z iných ideových spektier. Preberaním cieľov a zámerov od iných strán sa voličské programy začali na seba obsahovo podobať, čím stratili charakter hlavného „usmerňovateľa“ v procese volebného výberu. Predvolebné programy ustúpili do úzadia a naopak do popredia vystúpili kandidáti, ktorí sa stali hlavným rozlišovacím znakom politických strán.¹⁵

Podobne ako ostatné súčasné európske strany aj SVP využíva všetky možnosti klasických i postmoderných volebných kampaní: plagáty a billboardy, televízne a rozhlasové spoty, negatívnu kampaň, personalizáciu, on-line komunikáciu, rôzne webové nástroje – webové prezentácie, sociálne siete, email, blog, youtube a pod. Kampaň SVP je v porovnaní s ostatnými stranami zastúpenými v Spolkovej rade výraznejšia, čo sa následne odráža na záujme médií o programové priority ľudovcov. Analyzovať všetky spôsoby a nástroje volebnej mobilizácie Švajčiarskej ľudovej strany by presiahlo rámec i cieľ tohto článku. Preto sa sústredím len na špecifickú súčasť švajčiarskych kampaní – zapojenie záujmových skupín, ktoré vytvárajú kantonálne sekcie politických strán. Okrem tohto prostriedku mobilizácie voličov bude pozornosť venovaná aj negatívnej kampani, ktorá výrazne charakterizuje kampaň švajčiarskych ľudovcov. Uvedené metódy sú predstavené v prvom rade v kontexte antiimigračnej politiky SVP.

Záujmové organizácie

Podľa Andreasa Ladnera¹⁶ sa švajčiarskym politickým stranám na spolkovej úrovni pripisuje slabé postavenie. Vyplýva z chýbajúceho formálneho uznania politických strán štátom, z konkurencie sociálnych hnutí a rôznych záujmových skupín, ktoré dokážu presadzovať svoje záujmy prostredníctvom inštitútu priamej demokracie, ale rovnako vyplýva i z organizácie politických strán, pod ktorou rozumieme malý, slabo rozvinutý stranícky aparát, obmedzené finančné zdroje, slabú centralizáciu a chýbajúcu vnútrostranícku homogenitu.¹⁷ Silné postavenie regionálnych štruktúr politických strán rovnako vyplýva z mimoriadne decentralizovanej vertikálnej delby štátnej moci.¹⁸ Súčasným politickým stranám sa tak na spolkovej úrovni definujú skôr ako zastrešujúce organizácie (*Dachorganisationen*) viacerých kantonálnych sekcií, ktoré disponujú ďalekosiahlou autonómiou.

Pre rôznu historickú skúsenosť, rôzne tradície, postavenie v kantóne, aj pre odlišnosti programového smerovania vykazujú švajčiarske politické strany na spolkovej úrovni slabú mieru koherence. „*Tá istá strana, ktorá má v jednom kantóne hegemonné postavenie a snaží sa o vyváženú a umiernenú politiku, môže v inom kantóne zastávať marginálnu pozíciu. Preto sa môže profilovať oveľa viac naľavo alebo napravo.*“¹⁹ Niektoré kantonálne organizácie sa tak od prípadu

¹⁵ Pozri KIRCHHEIMER, Wandel des westeuropäischen Parteiensystems, c. d.

¹⁶ LADNER, A.: Das Schweizer Parteiensystem und seine Parteien In: Klöti, U. a. i. (eds.): Handbuch der Schweizer Politik, 3. vydanie. Zürich : Verlag Neue Zürcher Zeitung, 2002, s. 211 – 257.

¹⁷ Tamtiež, s. 236.

¹⁸ Pozri GRUNER, Die Parteien in der Schweiz, c. d.

¹⁹ LINDER, W.: Das politische System der Schweiz. In: Ismayr, W. (ed.): Die politischen Systeme Westeuropas. 3. vydanie, Opladen : Leske + Budrich, 2003, s. 487 – 520, tu s. 503.

k prípadu správajú ako opozičné strany. Napríklad vo vnútri Spolkovej rady dlhodobo existuje ideový konflikt medzi ľudovcami a sociálnymi demokratmi, ale opozičná rétorika lídrov SVP je v niektorých otázkach zameraná aj voči ostatným koalíčným partnerom. Konflikty sa však objavujú aj vo vnútri politických strán. Na prelome tisícročia existoval silný konflikt medzi zürišským kritickým a bernským umierneným krídlom SVP v otázke imigračnej politiky, v ktorom sa presadilo krídlo na čele s Christophom Blocherom.²⁰

Podľa piateho článku straníckych stanov Švajčiarskej ľudovej strany²¹ disponuje kantonálna organizácia čiastočnou autonómiou aj pri vedení volebnej kampane. Pri dopredu menovaných témach sa môže dokonca odkláňať od názoru centrálného vedenia strany. Volebné heslá pred dôležitými referendumami alebo pred parlamentnými voľbami však musí schváliť najvyšší orgán strany – zhromaždenie delegátov (*Delegiertenversammlung*). Aby niektoré kantonálne sekcie dosiahli väčšiu akcieschopnosť (najmä v prípadoch, keď celá strana nie je programovo jednotná), zakladajú členovia regionálnych organizácií na straníckom centre nezávislé združenia, ktoré sa aktivizujú predovšetkým pred voľbami alebo pred ľudovými hlasovaniami. Takouto formou dokážu kantonálne organizácie predchádzať názorovým rozporom vo vnútri strany (v prípade SVP najmä medzi po francúzsky na jednej a po nemecky hovoriacou časťou na strane druhej), odpútať sa od nariadení straníckeho vedenia a efektívnejšie reagovať na aktuálnu situáciu. Tento spôsob mobilizácie voličov je charakteristickou črtou zürišskej kantonálnej organizácie SVP, na čele ktorej stál dlhé roky (1977 – 2003) Christoph Blocher. Jedným z prvých takto založených združení bol Švajčiarsky akčný výbor proti vstupu do OSN (*Das Schweizerische Aktionskomitee gegen den UNO-Beitritt*), ktorý v roku 1986 založili členovia SVP v kantóne Zürich spolu s pravicovým krídlom FDP. Úspech akčného výboru sa prejavil vo výsledku referenda v tom istom roku, v ktorom 75 % účastníkov ľudového hlasovania odmietlo vstup Švajčiarska do OSN. Úspech iniciatívy sa odrazil v založení nového združenia Akcie pre nezávislé a neutrálne Švajčiarsko (*Aktion für eine unabhängige und neutrale Schweiz – AUNS*). Hlavným programovým cieľom AUNS bolo zachovať politickú a vojenskú neutralitu Švajčiarska, armádu, priamu demokraciu a federálne usporiadanie vertikálnej delby moci, neskôr sa organizácia orientovala na kampaň proti vstupu Švajčiarska do Európskej únie a Severoatlantickej aliancie, rovnako bola proti rozšíreniu práva na slobodný pohyb bez hraníc pre občanov nových členských štátov EÚ, ako aj proti zneužívaniu práva na azyl. Združenie bolo úspešné aj pri referende o vstupe do Európskeho hospodárskeho priestoru v roku 1992, ktoré Švajčiari odmietli. V organizačnej štruktúre SVP získala zürišská kantonálna organizácia dominanciu (v roku 1996 bol za predsedu strany zvolený poslanec Národnej rady za kantón Zürich Ueli Maurer), podarilo sa jej presadiť témy zamerané proti európskej integrácii, ako aj proti liberálnej imigračnej politike.²²

Zatiaľ čo spočiatku ľudovecké iniciatívy artikulovali negatívny postoj predovšetkým k európskej integrácii, postupne sa ich záujem sústredil na odpor voči imigrácii. Spomedzi európskych štátov patrí súčasné Švajčiarsko ku krajinám s jedným z najvyšších percentuálnych podielov (22,4 %) cudzincov. Na konci roku 2010 žilo pod Alpami spolu 1 766 300 cudzincov (najviac vo veku 20- až 39-ročných), z toho cca 400 000 moslimského vierovyznania.²³ Moslimská komu-

²⁰ Pozri KLÖTI, U.: *Handbuch der Schweizer Politik*. Zürich : NZZ, 2002, s. 231.

²¹ SVP: *Statuten der SVP*. [online] [cit. 20. 2. 2012], 2008. Dostupné na: <http://www.svp.ch/display.cfm/id/101342>.

²² AUNS: *Aktion für eine unabhängige und neutrale Schweiz*. [online] [cit. 28. 10. 2011], 2011. Dostupné na: <http://www.auns.ch>.

²³ Pozri Bundesamt für Statistik.

nita je vo Švajčiarsku značne heterogénna. Viac ako 55 % moslimov pochádza z krajín bývalej Juhoslávie (kosovskí Albánci a Bosniaci), 20 % je tureckého pôvodu, 4 % z krajín Mahrebu, 3 % z Libanonu a 15 % zo štátov ležiacich v južnej Afrike.²⁴ V po nemecky hovoriacej časti žijú prevažne vyznávači islamu z Turecka a bývalej Juhoslávie, vo francúzskej časti Švajčiarska ide skôr o Arabov zo severnej Afriky a blízkeho východu. Najmenej moslimov sa zdržiava v talianskom kantóne Tessin²⁵, v ktorej je voličská podpora SVP výrazne nízka (pozri tabuľka 2). Podľa prieskumov verejnej mienky švajčiarskej komisie pre otázky migrácie drvivá väčšina (95 %) moslimov sa vo Švajčiarsku bezkonfliktne prispôsobila domácej spoločnosti a len päťpercentná menšina by bola schopná prispôbiť sa požiadavkám fanatických vyznávačov islamu.²⁶

Napriek výsledkom prieskumov verejnej mienky o bezkonfliktnej integrácii predstavujú ľudovci medzinárodnú migráciu ako faktor ohrozujúci vnútornú bezpečnosť a systém sociálnej pomoci. Spomedzi prísťahovalcov sa negatívne vyjadrujú predovšetkým proti moslimom a páchatelom trestných činov. Práve zürišská kantonálna organizácia SVP aktívne participovala na Iniciatíve proti výstavbe minaretov (*Volksinitiative Gegen den Bau von Minaretten*). Združenie mobilizujúce voličov s mottom „*Kein Minarett – kein Muezzin – keine Scharia*“ (Žiadny minaret – žiadny muezín – žiadna šária) malo (a naďalej má) vlastný na strane nezávislý organizačný výbor, prezentovalo sa vlastnými informačnými materiálmi vrátane internetovej stránky. Ako základný argument podporujúci odmietanie výstavby ďalších minaretov vo Švajčiarsku neuvádzalo religióznu odlišnosť náboženského svätostánku od iných sakrálnych budov, ale ich politický význam. Minarety podľa predstaviteľov iniciatívy majú stelesňovať „*mocenský nárok islamu nad novodobytým územím*.“²⁷ Zákazom sa podľa členov združenia nemala porušiť sloboda náboženského vyznania, keďže minaret podľa predstaviteľov iniciatívy „*nie je nevyhnutnou súčasťou mešity*“. Napriek niektorým optimistickým predpovediam, že Švajčiari odmietnu ľudovú iniciatívu namierenú proti moslimom, ako aj napriek negatívnej odporúčaniu spolkovej vlády k hlasovaniu a odmietavému stanovisku k iniciatíve od oboch komôr parlamentu i od skupiny švajčiarskych biskupov dopadlo rozhodnutie ľudu v neprospech kultúrnej rozmanitosti. Dňa 29. novembra 2009 pri 53,4-percentnej účasti povedalo 57,5 % Švajčiarov áno zákazu výstavby minaretov (z pohľadu kantonálneho hlasovania 19 ½ kantónov za, 3 ½ proti). Pritom na území Švajčiarska sa v súčasnosti nachádzajú len tri mešity a jedno kultúrne centrum, ktoré majú aj minaret (Zürich, Ženeva, Winterthur a Wangen).²⁸

Téma spojená s budúcnosťou niektorých prísťahovalcov bola predmetom švajčiarskeho ľudového hlasovania aj na konci novembra 2010. Švajčiari sa rozhodovali o návrhu vyhostenia tých cudzincov, ktorým súd uznal vinu na vážnom porušení domácich zákonov alebo na protiprávnom nadobudnutí sociálnych dávok. Výsledok referenda bol pozitívny pre prívržencov vyhostenia. Návrh podporilo 52,9 % obyvateľov (z pohľadu kantonálneho hlasovania 15 ½ kantónov za, a 5 ½ proti). Najväčšiu podporu získala iniciatíva v kantóne Schwyz (66,3 %), v jednej z bášt SVP, rovnako v kantónoch Thurgau, Appenzell Innerrhoden, Glarus, Uri, Nidwalden, Obwalden. Iniciatíva získala podporu rovnako v kantóne Tessin, v ktorom SVP dosahuje podpriemerné

²⁴ Pozri GIANNI, M. a kol.: *Muslime in der Schweiz*. Bern : Eidgenössische Kommission für Migrationsfragen, 2010.

²⁵ Pozri Bundesamt für Statistik.

²⁶ Pozri GIANNI, M. a kol., *Muslime in der Schweiz*, c. d.

²⁷ Pozri Volksinitiative Gegen den Bau von Minaretten: *Argumentarium „JA zur Minarettverbots-Initiative“*. 2009. [online] [cit. 28. 10. 2011]. Dostupné na: http://www.minarette.ch/pdf/argumentarium_minarettverbot.pdf.

²⁸ Výsledky referenda pozri na Bundesamt für Statistik.

volebné úspechy. Naopak iniciatívu odmietli všetky francúzsky hovoriace kantóny Basel-Stadt, Freiburg, Genf, Waadt, Neuenburg.²⁹ Hlasovanie v oblasti imigračnej politiky tak tvorí názorný príklad rozdielov medzi frankofónnou a po nemecky hovoriacou časťou Švajčiarska, pre ktorú sa vo Švajčiarsku zaužíval termín *Röstigraben*.³⁰

Negatívna kampaň

Pri vedení predvolebnej (alebo predreferendovej) kampane sa SVP prezentuje mimoriadne agresívnym spôsobom politickej komunikácie. Prvky negatívnej kampane využíva na jednej strane proti ostatným stranám v Spolkovej rade, na strane druhej ako nepriatelia vystupujú cudzinci neschopní integrovať sa do švajčiarskej spoločnosti. Už v minulosti niektoré jej kontroverzné predvolebné alebo predreferendové plagáty vyvolali pohoršenie dokonca aj mimo hraníc Švajčiarska.³¹ Na vizualizáciu svojich volebných hesiel použili ľudovci aj expresionisticky ladené plagáty pripomínajúce motívy predvolebných plagátov nemeckých národných socialistov v tridsiatych rokoch 20. storočia. Napr. sociálnych demokratov, partnerov z vlády, videla SVP v roku 2004 pred ľudovým hlasovaním o dôchodkovom poistení ako červených potkanov, ktoré hryzú a robia diery v peňaženke (ako symbol štátneho rozpočtu). Na inom plagáte ľudovci zobrazili Švajčiarsko ako ošklbaného kohúta s mottom „*Das haben wir den anderen Parteien zu verdanken*“ (Za toto vďačíme ostatným stranám). V auguste 2003 sa ľudovci prezentovali plagátom, na ktorom bol zobrazený Osama Bin Ladin na pozadí švajčiarskej zástavy, v roku 2009 zobrazili minarety ako rakety vyrastajúce z mapy Švajčiarska. Vo volebnej kampani 2011 prezentovali ľudovci svoju iniciatívu proti masovej medzinárodnej migrácii motívom čiernych čižiem (pristáhovalcov) stúpajúcich po švajčiarskej zástave. Pravidelne sa opakujúcim motívom ľudoveckých plagátov sú biele ovce, ktoré vykopávajú zo svojho teritória (cez hranice) čiernu ovcu (cudzinca kriminálnika). Tento motív zobrazujúci negatívny postoj k cudzincom je typický pre radikálne a extrémistické strany aj vo Francúzsku (na plagáte Národného frontu) a v Nemecku (na plagáte Nemeckej národnej strany).

Antiimigračný apel v programových prioritách

V súlade s cieľom oslobodiť sa od klasických tém agrárnych strán sa SVP pri svojom založení v roku 1971 profilovala ako stredová strana, ktorá mala reprezentovať predovšetkým strednú vrstvu.³² Napriek týmto ambíciám sa strane nepodarilo osloviť viac voličov, o štyri roky nato sa dokonca prepadla na svoje historické minimum.³³ Svoj percentuálny nárast naštartovala až začiatkom deväťdesiatych rokov s témami ako zachovanie švajčiarskej neutrality, reštrikčná azylová a imigračná politika, odpor voči európskej integrácii, nízke dane a podpora národnej eko-

²⁹ Tamže.

³⁰ Pozri viac BÜCHI, Ch.: „Röstigraben“: das Verhältnis zwischen deutscher und französischer Schweiz: Geschichte und Perspektiven. Zürich : Verlag Neue Zürcher Zeitung, 2001.

³¹ Pozri EURONEWS: Wahlkampf in der Schweiz: SVP-Plakat stößt auf massive Kritik. 2007. [online] [cit. 22. 1. 2012]. Dostupné na: <http://de.euronews.net/2007/09/04/wahlkampf-in-der-schweiz-svp-plakat-stoesst-auf-massive-kritik>.

³² Pozri ŠTEFANČÍK, R.: Schweizerische Volkspartei – Ursachen der Wahlerfolge. In: Slovenská politologická revue, Vol. V., No. 3., 2005.

³³ Pozri Bundesamt für Statistik.

nomiky cez uprednostňovanie domácich výrobkov. V súčasnosti, ako už bolo načrtnuté, je najúspešnejšou témou s výraznou rezonanciou u voličov rezervovaný postoj SVP k prisťahovalcom a negatívny názor na páchatel'ov trestných činov z radov cudzincov.³⁴ Protiimigračnou politikou si ľudovci dokázali získať aj voličov pôvodne iných strán, čím narušili dlhoročné tradičné vzorce volebného správania. Podľa SVP „Švajčiarsko nie je pripravené integrovať neohraničený počet osôb pochádzajúcich z cudzích krajín a kultúr.“³⁵ Negatívne vyjadrenia k imigrácii odôvodňujú ľudovci rastúcou kriminalitou cudzincov a neochotou súdov dostatočne trestať delikventov z radov prisťahovalcov, ale aj neochotou cudzincov vzdelávať sa, ich zneužívaním sociálneho systému, prenikaním islamu a z toho plynúceho vytvárania paralelného moslimského sveta vo švajčiarskej spoločnosti. Stratégiou politickej komunikácie SVP je vytváranie obáv domáceho obyvateľstva pred „nepriateľmi“ domácej spoločnosti. Na prisťahovalcov pozerajú ľudovci cez a priori kategórie „oni“, „tí druhí“, „tí, ktorí sa nechcú prispôbiť“, „tí, ktorí znamenajú nebezpečenstvo pre domáce obyvateľstvo“, prípadne na prisťahovalcov, najmä z radov moslimov, pozerajú ako potenciálnych teroristov.

Ľudovci nevystupujú rezervovane len voči moslimským prisťahovalcom alebo voči pracovníkom z nových členských štátov Európskej únie, ktorí pracujú vo Švajčiarsku často za dumpingové mzdy. Hoci rozlišujú medzi cudzincami s pôvodom z príbuzných kultúr (*kulturnahen*) a cudzích kultúr (*kulturfremden*), kritickí sú príležitostne aj voči prvej skupine. V ostatnom období adresovali kritiku aj pracovníkom z Nemecka.³⁶ Nemcov vnímajú ako konkurenciu aj napriek tomu, že vysokokvalifikovaní pracovníci z Nemecka majú zaplňať medzery na pracovnom trhu vo vybraných, predovšetkým sofistikovaných profesiách (lekári, vedci).

Téma migračnej politiky dominovala u SVP aj v programových prioritách vo voľbách 2011, ku ktorej ľudovci vydali niekoľko pozičných dokumentov. Z ôsmich programových priorit sa dve týkali medzinárodnej migrácie: zastavenie masového prisťahovalectva a prísnejšie potrestanie s následným vyhostením prisťahovalcov, ktorí vo Švajčiarsku spáchajú trestný čin. Sami seba definujú ľudovci ako jedinú politickú formáciu, ktorá je ochotná riešiť problémy spojené s prisťahovalectvom.³⁷ Mobilizačnou iniciatívou *Masseneinwanderung stoppen* (Zastaviť masové prisťahovalectvo) predstavila cieľ svojej politiky: „...získať kontrolu nad masovým prisťahovalectvom, ktoré sa Švajčiarsku v ostatnom období vymklo z rúk.“³⁸ Ako hlavné dôvody vysokého počtu cudzincov definujú ľudovci imigráciu z krajín EÚ, otvorené hranice a prílev žiadateľov o azyl. Obavy z migrantov tematizujú obavami z „balkanizácie“ alebo islamizácie Švajčiarska. V cudzincoch vidia najmä kriminálnikov, teroristov a poberateľov sociálnych dávok, ktorí zaťažujú domácu ekonomiku a nevedia sa integrovať. Medzi heslá volebnej kampane 2011 spojené s témou migrácie patrili: „*Damit Ihre Kinder nicht die einzigen Schweizer in der Klasse sind*“ (Aby Vaše deti neostali v triede jedinými Švajčiarmi); „*Damit Ihr Lohn nicht sinkt und Sie Ihre*

³⁴ Pozri SKENDEROVIC, D.: *The Radical Right in Switzerland: Continuity and Change, 1945-2000*. New York and Oxford : Berghahn Books, 2009.

³⁵ Pozri SVP: *Migrationspapier 2009 der Schweizerischen Volkspartei*. 2009. [online] [cit. 20. 02. 2012]. Dostupné na: http://www.svp.ch/-display.cfm/id/100803 disp_type/display/filename/d2009-05Migrationspapier_def.pdf.

³⁶ Pozri TIBOLLA, R.: *SVP-Kritik an Deutschen weitet sich aus*. In: *tagesanzeiger.ch*, 20. 1. 2010. [online] [cit. 23. 2. 2012]. Dostupné na: <http://www.tagesanzeiger.ch/zuerich/region/SVPKritik-an-Deutschen-weitet-sich-aus/story/25927535>.

³⁷ Pozri SVP: *Schweizer wählen SVP*. 2011. [online] [cit. 28. 10. 2011]. Dostupné na: <http://www.svp.ch/display.cfm/id/101503>.

³⁸ Pozri SVP: *Volksinitiative der SVP: Gegen Masseneinwanderung*. 2011. [online] [cit. 28. 10. 2011]. Dostupné na: http://www.svp.ch/g3.cms/s_page/80750/s_page/80750/s_mode/display.

Stelle nicht verlieren“ (Aby neklesla Vaša mzda a Vy ste neprišli o pracovné miesto), „*Damit wir uns nicht fremd im eigenen Land fühlen müssen*“ (Aby sme sa nemuseli cítiť ako cudzinci vo vlastnej krajine).³⁹

Okrem rezervovaného prístupu k cudzincom a liberálnej migračnej politike charakterizuje ľudovcov aj odmietavý postoj k prípadnému vstupu Švajčiarska do Európskej únie alebo do NATO. Členstvo v Európskej únii podľa ľudovcov nie je kompatibilné s inštitúciou švajčiarskej priamej demokracie, prípadným vstupom by Švajčiari mali stratiť svoju suverenitu. Vo vzťahu k Európskej únii požadovali prehodnotiť vyjednané bilaterálne zmluvy medzi EÚ a Švajčiarskom, zrušiť dohodu o voľnom pohybe osôb a odmietnuť platiť do rôznych európskych fondov. Odmietanie začlenenia Švajčiarska do Európskej únie je súčasťou jej politiky uchovávanía národnej identity a všetkých inštitúcií, ktoré sú pre Švajčiarsko typické niekoľko desaťročí. Švajčiarska ľudová strana vystupuje vehementne za uchovanie priamej demokracie ako hlavný prejav vôle ľudu. V tomto kontexte napríklad odmieta snahu ostatných strán, aby konečné rozhodnutie v niektorých politických otázkach bolo presunuté z ľudu na justíciu.⁴⁰

Švajčiarska ľudová strana získala na popularite nielen antiimigračnou alebo protiintegračnou politikou, ale rovnako témami, ktoré oslovujú aj iné pravicové strany.

S kresťanskodemokratickými demokratmi sa ľudovci zhodnú na téme ochrany tradičnej rodiny, na negatívnom postoji k zrovnoprávneniu homosexuálneho partnerstva s tradičným manželstvom muža a ženy. Rovnako sú proti interrupciám, pokusom s ľudskými génmi, klonovaniu ľudí, ako aj proti legalizácii drog. S liberálmi sa ľudovci zhodnú v ekonomických témach. Vystupujú za zníženie daní, odstránenie byrokracie, stabilizáciu DPH a zníženie počtu poplatkov a odvodov. Podnikateľom sľubujú viac slobody a menej štátnych zásahov do ich hospodárenia, zamestnancom viac pracovných miest a väčšiu ochranu súkromného vlastníctva. Liberálny je aj postoj ľudovcov k vzťahu medzi štátom a občanom. Švajčiarska ľudová strana uprednostňuje viac osobnej slobody na jednej, ale rovnako viac osobnej zodpovednosti na druhej strane.⁴¹

Populistická osobnosť

V analýzach švajčiarskeho stranického systému je SVP často definovaná ako populistická, radikálna, dokonca až extrémistická formácia.⁴² Na druhej strane je potrebné zdôrazniť, že SVP nepatrí medzi antisystémové strany, skôr naopak: je proti tým zmenám politického systému, ktoré by obmedzili švajčiarsku neutralitu alebo inštitúty priamej demokracie. Volebný úspech švajčiarskych ľudovcov sa do značnej miery odvodzuje od politickému štýlu charizmatického člena (a bývalého šéfa) zürišskej kantonálnej organizácie Christoph Blochera, ktorý rovnako ako strana ako celok splňa všetky štyri vyššie uvedené znaky moderného populizmu: rozumie potrebám ľudu, je značne kritický voči svojim politickým súperom, vrátane kolegov z vlády a rovnako ovláda vystupovanie v médiách, pričom medzi jeho prioritné témy patrí medzinárodná migrácia a prisťahovalecká politika. Za jeho úspechom v politike je však aj financovanie SVP

³⁹ Pozri SVP: Schweizer wählen SVP. 2011. [online] [cit. 28. 10. 2011]. Dostupné na: <http://www.svp.ch/display.cfm/id/101503>.

⁴⁰ Tamtiež.

⁴¹ Tamtiež.

⁴² Pozri napr. GEDEN, Diskursstrategien im Rechtspopulismus, c. d., alebo SKENDEROVIC, The Radical Right, c. d.

(Blocher zbohatol v chemickom priemysle). Podľa Freyho Gsteigera je Blocher typ politika, ktorý komunikuje menej s vnútornou organizáciou vlastnej politickej strany, ale oveľa viac so samotnými ľuďmi. Ako predseda rôznych záujmových združení využíval ľudové iniciatívy a referendá. „*Blocher je prvý politik, ktorý sa vyzná vo využívaní priamej demokracie pri presadzovaní všetkých dôležitých tém.*“⁴³ *Hoci je mnohými autormi považovaný za podobného politika, ako bol J. Haider alebo J. M. Le Pen, neudržiaval s nimi intenzívne kontakty a pre samotného Blochera sú (boli) títo ľudia nezaujímaví.*⁴⁴

Blocher patrí vo Švajčiarsku k najbohatším ľuďom.⁴⁵ Poslancom i šéfom zürichskej SVP sa stal v roku 1977. Kantonálnej organizácii v Zürichu šéfoval do roku 2003, ale aj naďalej je považovaný za sivú eminenciu strany. Po voľbách v roku 2003 bol zvolený za člena Spolkovej rady, v ktorej zastával post ministra polície a spravodlivosti. Do jeho zvolenia za ministra bol aj predsedom AUNS-u. V roku 2007 sa Blocher o post ministra uchádzal znovu, zvolený však nebol, čo následne vyvolalo dovtedy najväčšie zmeny v politickom systéme Švajčiarska od zavedenia „zázračnej formuly“ v roku 1959. Švajčiarska ľudová strana na znak protestu proti nezvoleniu svojho kandidáta odišla do opozície a svojich členov, ktorí boli zvolení za ministrov, vylúčili v roku 2008 zo strany. Do volieb 2011 však SVP predsa len šla z pozície vládnej strany. Potom ako Samuel Schmidt, čiastočne z politických, čiastočne z osobných dôvodov, rezignoval na funkciu ministra, bol do vlády zvolený opäť zástupca švajčiarskych ľudovcov (Ueli Maurer), hoci kandidoval aj Blocher a miesto si nárokovala aj Strana zelených. V marci 2008 sa Blocher stal podpredsedom SVP a vo voľbách 2011 bol zvolený za poslanca Národnej rady. Pred voľbami 2011 odmietol prípadnú opätovnú kandidatúru na člena Spolkovej rady.⁴⁶

Záver

Na základe uvedeného možno konštatovať, že antiimigračná politika stojí v popredí programových priorít Švajčiarskej ľudovej strany a nachádza ohlas u voličov. Negatívny postoj k prisťahovalcom, artikulovaný záujmom vyhostiť všetkých cudzincov, ktorí na území Švajčiarska spáchajú trestný čin, je v súčasných prisťahovaleckých krajinách úspešnou metódou mobilizácie voličov. Antiimigračný apel kombinovaný negatívnym postojom k vstupu Švajčiarska do medzinárodných organizácií s dôrazom na zachovanie švajčiarskej národnej identity premenil kedysi najmenšiu vládnucu stranu na jednoznačného víťaza parlamentných volieb. Odklon SVP od témy imigrácie sa nepredpokladá. Švajčiarska ľudová strana by v kontexte tejto témy mohla výraznejšie stratíť len v prípade, pokiaľ by iné strany prebrali jej programové priority, čím by zanikol ich mobilizačný efekt pre nespokojných voličov, prípadne by vznikol nový subjekt s charizmatickou osobnosťou, ktorá by rovnako negatívne tematizovala otázky spojené s medzinárodnou migráciou. Ďalší úspech ľudovcov sa preto s vysokou pravdepodobnosťou bude

⁴³ GSTEIGER, F. (2002): Milliardär und Volkstribun. In: Jungwirth, M. (ed.): Haider, Le Pen & Co.: Europas. Rechtspopulisten. Graz : Styria, s. 44 – 61, tu s. 53.

⁴⁴ Pozri video ZIB2: Interview mit Christoph Blocher (SVP) in der ZIB2. 2007. [online] [cit. 26. 10. 2011]. Dostupné na: <http://www.youtube.com/watch?v=uTIYwKwZahk&feature=related>.

⁴⁵ Pozri GSTEIGER, Milliardär und Volkstribun, c. d.

⁴⁶ Pozri BLOCHER, Ch.: Das Kapitel Bundesrat ist abgeschlossen. 2011. [online] [cit. 29. 10. 2011]. <http://www.blocher.ch/artikel/das-kapitel-bundesrat-ist-abgeschlossen.html>.

aj naďalej odvíjať od postoja švajčiarskeho obyvateľstva k imigrantom a k snahám začlenenia krajiny pod Alpami do Európskej únie

Otázka medzinárodnej migrácie a integrácie cudzincov je v štátoch s vysokým počtom cudzincov jednou z rozhodujúcich tém predvolebných kampaní i voličského správania. V niektorých európskych štátoch radikálne alebo extrémistické strany len nedávno objavili tému medzinárodnej migrácie ako rozhodujúci faktor mobilizácie svojho elektorátu. A pomerne úspešne. Keďže vo Švajčiarsku je približne každý piaty obyvateľov cudzinec, predpokladám, že medzinárodná migrácia bude aj naďalej dôležitou témou predvolebných alebo predreferendových diskusií.

Úspech SVP vedie k rôznym úvahám o budúcnosti písaných i nepísaných inštitúcií švajčiarskeho politického systému. Diskutuje sa o podobe „zázračnej klauzuly“, o nových členoch v Spolkovej rade (zelených, alebo BDP), rovnako sa diskutuje o prehodnotení zmlúv s Európskou úniou na jednej alebo o prehĺbení integrácie do EÚ na strane druhej. V tomto kontexte sa objavuje otázka, kam až siahajú hranice voličského potenciálu SVP. Rovnako sa vedie diskusia o budúcnosti konkordančnej demokracie, ak by SVP odišla do opozície. Odchod do opozičných radov by však nemuselo mať vplyv na jej voličský potenciál. A to kvôli inštitútu priamej demokracie, ktorým ľudovci dokážu presadiť témy napriek nesúhlasnému stanovisku ostatných straníckych formácií. K určitému poklesu preferencií môže dôjsť v dôsledku vyprchaniu charizmy Christopa Blochera, hoci fenomén Blocher nie je najdôležitejším motivačným faktorom voličskej mobilizácie. Blocher v roku 2011 kandidoval aj do Stavovskej rady, ale na zvolenie mu prvé ani druhé kolo volieb nestačili. V kampani 2011 veľkú pozornosť médií na seba nepútal, ale aj napriek tomu sa SVP podarilo vo voľbách zvíťaziť, pretože artikulovať témy švajčiarskych ľudovcov sa darí aj ostatným členom vedenia.

Určitý vývoj SVP v blízkej budúcnosti môžu naznačiť výsledky volieb do Národnej rady 2011. Švajčiarska ľudová strana dosiahla svoj vrchol pravdepodobne už v roku 2007. O štyri roky nato stratila viac ako dve percentá, stratili však aj ostatné pravicové strany, pričom naopak voliči podporili nové stranícke formácie. Znamená to, že dlhé roky stabilné voličské správanie sa postupne mení, zvyšuje sa voličská fluktuácia, ktorá je hlavným predpokladom kolísavého úspechu politických strán. Švajčiari ukázali, že dokážu vyjadriť podporu aj ostatným stranám, ktoré nemajú zastúpenie v Spolkovej rade. Aj na príklade SVP bolo ukázané, že ľudovci stratili najmä tam, kde odídenci z SVP založili Občiansko-demokratickú stranu (BDP), pričom po založení sa na rozdiel od SVP nedefinovali ako protiimigračná a protiimigračná strana, svojím obsahom sa priblížili skôr ku kresťanským demokratom.